Joan de Jesús Roca, un català al servei de santa Teresa

Autor: Agustí Borrell
Data de publicació: 14-10-2022

El Pare Joan de Jesús Roca va ser amic i confident de Santa Teresa i l'impulsor dels carmelites descalços a Catalunya. Un altre català de l'entorn més proper de la Santa, vinculat a la seva obra i difusor de la seva espiritualitat, que també ens ha passat força desapercebut. Article d'Agustí Borrell al web Castell Interior.

Quan santa Teresa va morir el 1582, ni les monges ni els frares que ella havia fundat no havien arribat encara a Catalunya. Deu anys més tard, ja hi havia vuit convents masculins i un de femení. La ràpida expansió inicial dels seguidors i seguidores de santa Teresa a Catalunya té un nom propi: Joan de Jesús Roca, primer carmelita descalç català i fundador del Carmel teresià a la nostra terra.

El P. Roca, fill de Sanaüja, a la Segarra, és un carmelita descalç de primera hora, que es va moure en l'entorn teresià i va ser un col·laborador actiu i eficaç de l'obra de Teresa de Jesús. Va conèixer els carmelites descalços, que tot just estaven iniciant el seu camí, a la ciutat d'Alcalá, i va decidir seguir-los. Sembla que va influir en la seva decisió el contacte amb Jerónimo Gracián, que entrarà al Carmel poc després d'ell i serà el gran confident i home de confiança de santa Teresa.

Si Joan Roca es trobava a Alcalá, i concretament a la Universitat, era pel seu afany cultural. Ja era doctor en Arts per la Universitat de Barcelona, i també era ja capellà i tenia una bona preparació teològica, però va voler continuar encara la seva formació. Aquesta és una característica que s'adiu molt amb el tarannà i la manera de fer de Teresa de Jesús, que sempre va voler envoltar-se de "letrados", persones que coneguessin bé la Bíblia i la teologia, i fins i tot procurava que les monges tinguessin una bona formació, en una època en que la majoria de les dones no tenien accés ni tan sols a la lectura.

Il·lusionat per l'estil de vida iniciat per Teresa de Jesús, el P. Roca va formar part, sovint amb càrrecs de

responsabilitat, d'algunes de les primeres comunitats de carmelites descalços: Pastrana, Mancera, més endavant Baeza… Tanmateix, probablement les seves aportacions més vistoses a la incipient obra teresiana se situen en l'àmbit de les gestions. En aquest sentit, Teresa hi confiava plenament, si bé no el considerava un home de govern. Es va revelar una persona amb capacitat i amb disposició per presentar-se davant de les autoritats quan calia aconseguir permisos o reconeixements. Va tenir tractes amb el rei Felip II, amb el nunci, i en més d'una ocasió es va desplaçar a Roma per a gestions al més alt nivell. La més coneguda va ser l'obtenció d'una província pròpia per als carmelites descalços, cosa que s'aconsegueix el juny de 1580. El viatge del P. Roca a Roma és ple d'aventures i de tons novel·lescos, començant pel fet d'anar vestit de laic i amb una identitat simulada. Pocs anys després hi tornarà per demanar el reconeixement dels carmelites descalços com a congregació autònoma.

Pel que fa a Catalunya, és segur que devia alimentar des de ben aviat l'esperança de fer-hi arrelar l'obra teresiana. L'oportunitat va arribar l'any 1586. Va ser concretament el 25 de gener quan es va constituir oficialment la comunitat de Barcelona, amb el P. Roca i dos religiosos més. Dos anys més tard es funda el convent de Mataró, i també comença a Barcelona la primera comunitat de carmelites descalces, no sense la intervenció decidida i eficaç del P. Joan de Jesús. Aquest mateix any 1588 esdevé el primer provincial de la província de Sant Josep, que comprèn inicialment les cases catalanes i la de Gènova. Ho serà fins l'any 1591, en què és enviat a Lisboa durant un trienni. Després torna a Catalunya, on tindrà diverses responsabilitats, fins que l'any 1600 torna a ser provincial.

Tres anys després comença l'etapa més estranya, ja que és desposseït del càrrec de provincial i obligat a viure fora de Catalunya. El motiu sembla que va lligat amb la seva inquietud apostòlica i missionera, que el va portar a voler vincular la província de Catalunya a la congregació italiana, que acceptava les missions, a diferència de la congregació espanyola. Haurà de passar uns quants anys entre Saragossa i Corella, fins que el 1613 pot tornar a Catalunya, concretament a Tarragona.

Aquí viurà un dels esdeveniments que més havia desitjat i pel qual havia treballat personalment: la beatificació de Teresa de Jesús, que té lloc l'any 1614. Com en altres ciutats catalanes, també a Tarragona s'organitzen grans festes per celebrar la notícia. El 12 d'octubre, el P. Joan de Jesús Roca predica un sermó notable en l'església de Sant Llorenç dels carmelites descalços de Tarragona. El text sencer de la seva prèdica es va publicar en el volum que recull cròniques, poemes, discursos i sermons relacionats amb les festes organitzades arreu de Catalunya per celebrar la beatificació de Teresa.

Poques setmanes després, concretament el dia 19 de novembre de 1614, ara fa quatre-cents anys, el P. Joan de Jesús Roca moria a Tarragona. Amb una vida moguda i intensa, plenament dedicada a la causa teresiana, havia contribuït decisivament a la consolidació i a l'extensió del Carmel descalç. L'herència teresiana ha donat fruits abundosos a Catalunya, i en continuarà donant. Les arrels es deuen sobretot a l'obra pionera del P. Roca. Cal agrair-li l'entusiasme i la dedicació amb què va treballar per fer present la figura i l'obra de Teresa de Jesús a Catalunya.

Agustí Borrell

Podeu llegir l'article original a l'enllaç següent: https://castellinterior.com/2014/11/17/joan-de-jesus-roca-un-catala-al-servei-de-santa-teresa/